

VELIKI POŽARI V RADOVLJICI

POŽAR V RADOVLJICI - 1457

Leta 1457 je v bojih za celjsko dediščino Radovljica kar trikrat menjala gospodarja. Ker se celjska posadka ni hotela vdati, je 14. Junija 1457 močna vojska s cesarjem na čelu z naskokom zavzela le s plotovi zavarovano Radovljico, ki je bila pri napadu močno poškodovana in požgana, saj je bila marsikatera hiše še lesena. Ob odhodu je cesar postavil za poveljnika radovljiške posadke Gašperja Lamberga. Pred Radovljico je prišla velika Vitovčeva vojska, še preden je prišlo do bojev se je Gašper Lamberger s posadko pred celjsko premočjo umaknil, komaj za silo popravljen trg pa je požgal. Močno celjsko posadko v Radovljici je kmalu premagala velika vojska kranjskih deželnih stanov, okrepljenih s četami s Koroškega. Tako je bilo konec Celjanov, konec Vitovca in konec srednjega veka.

Vir: 550 let od bitke za Radovljico (avtor Stane Adam / Linhartovi listi št. 22-23, 2006)

Cesarska vojska pred gorečo Radovljico, 1457

**Vir: ročno kolorirana perorisba narejena po starejših predlogah
(avtor Jure Sinobad)**

Povzeto iz »550 let od bitke za Radovljico«
Linhartovi listi, leto 6., št. 22-23, 2006

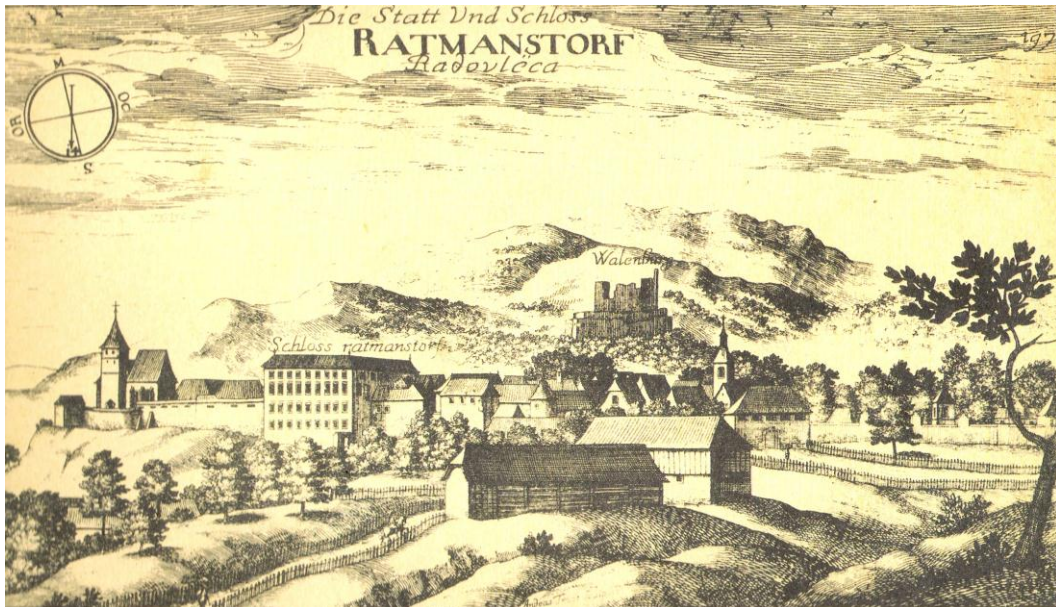
POŽAR V RADOVLJICI - 1654

Sv. Florijana dan so imeli meščani Radovljice vsako leto procesijo na Studenčice, župnija Breznica. Obljubili so jo zaradi ognja, ki je 14. januarija 1654 vpepelil 11 hiš.

Vir: Zgodovina župnij v dekaniji Radovljica (avtor Jožef Lavtižar, 1897).

Radovljica po požaru, 1660
Vir: Karta Kranjske (detajl), univerzitetna knjižnica Wroclaw

Radovljica, 1689
Vir: Slava Vojvodine Kranjske (Valvasor)

POŽAR V RADOVLJICI - 1761

4. aprila 1761 pogorela grajščinska pristava pred mestom (villa Thurniana in Anteoppido). Zgorelo sedem oseb. / [Vir: Zgodovina župnij v dekaniji Radovljica \(avtor Jožef Lavtižar, 1897\).](#)

Požar v Radovljici (in Predtrgu), 1761
Vir: Votivna podoba v cerkvi v Studenčicah (foto Cene Avguštin)

Radovljica po požaru, 1765
Vir: detajl iz podobice Sv. krvi v Radovljici (Marko Layer)

POŽAR V RADOVLJICI - 1835

Ponoven požar je bil nato leta 1835. O tem priča letnica na Bulovčevi hiši, ker je bila hiša takrat obnovljena. / [Vir: Sto let gasilstva v Radovljici 1883-1983 \(GD Radovljica\)](#)

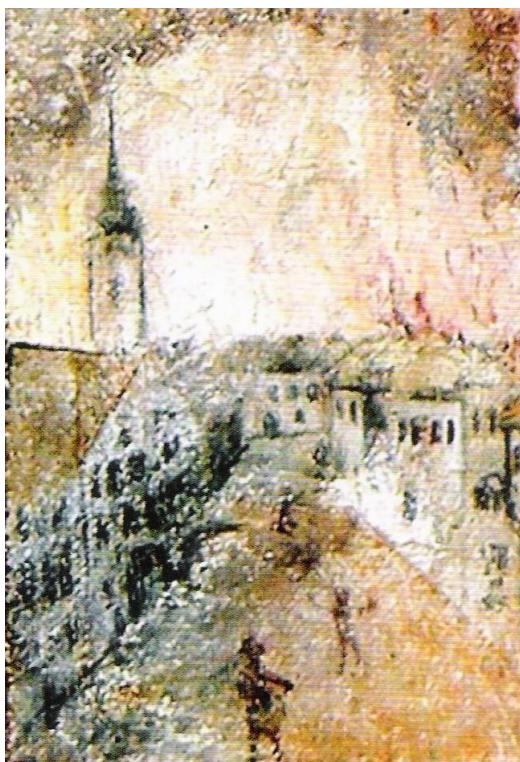
V letih 1826-1840 je bil vikar v Radovljici Kancijan Stibelz; O Stibelzevem času obišče Radolico velika nesreča. Pogorelo je skoraj celo mesto dne 21. aprila 1835. Ko je zgorela stolpova in cerkvena streha pride ogenj skozi majhno luknjo v stropu tudi v cerkev. Na listni srtani zgori v kapeli božji grob – bilo je ravno o velikonočnih praznikih – in altar za božjim grobom. Koliko skrbi in dela je imel Stibelz si pač lahko mislimo ... / [Vir: Zgodovina župnij v dekaniji Radovljica \(avtor Jožef Lavtižar, 1897\).](#)

Pri silnem požaru 21. aprila 1835 so se stopili stari zvonovi in treba je bilo novih. Delo se je srečno in dobro izvršilo. Novi zvonovi imajo skupno težo 8805 (?). V premeru imajo 166:139:118:95 cm. Vsi štirje so iz livarne Antona Samassa v Ljubljani. Veliki je bil vlit l. 1838, ostali trije 1835. / [Vir: Zgodovina župnij v dekaniji Radovljica \(avtor Jožef Lavtižar, 1897\).](#)

Cerkveni trg je izoblikovan l. 1835 po požaru v noči 21/22. april. Pogorelo je 48 hiš v Radovljici in 47 v Predtrgu. / [Vir: Ob 550 letnici radovljiških utrd \(avtor Tine Jarc, spletna samozaložba, 2008\)](#)

Hodnik dobi končno podobo šele po požaru l. 1835, ko je pogorela tudi mežnarija in z njo hodnik (mežnarija je bila tedaj prenesena na sedanjo lego ob Gradiški poti). / [Vir: Ob 550 letnici radovljiških utrd \(avtor Tine Jarc, spletna samozaložba, 2008\)](#)

Strehe meščanskih hiš in celo cerkve so bile na prelomu iz 18. v 19. st. še vedno prekrile s skolami, z opečnato streho je bila prekrita le graščina. Množična uporaba lesa in strnjenost hiš sta bili vzrok, da je leta 1835 velikanski požar skoraj uničil mesto. Na srečo je bila večina hiš že zidana, kar je preprečilo izgubo starejših dragocenih arhitekturnih ostalin. / [Vir: Zgibanka »Radovljica, naše staro mesto skozi stoletja« \(MRO, 2009\).](#)

Požar v Radovljici, 1835
Vir: Freska na Komanovi hiši (foto Jure Sinobad)

Radovljica, 1838

Vir: Englisches Kunstanstalt v. H.A. Payne

Op.: Jeklorez je detajl vedute »Veldes in Kranin«,
sken je poslal Miran Lola Božič

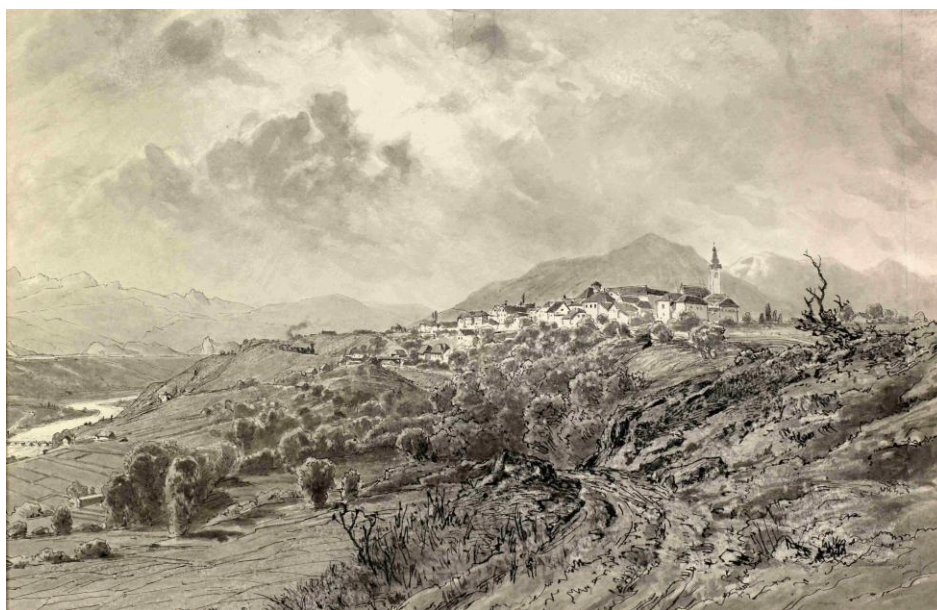
Obnovljena Radovljica, 1848

Vir: litografija Joseph Wagner

Po požaru l. 1835 je podobar Matej Goričnik Bulovčevo hišo okrasil z imenitnimi reliefi kamnoseštva, slikarstva, kiparstva in glasbe. Goričnik je od leta 1830 živel v tej hiši. / Vir: [Nekatera znane osebnosti rojene ali delujoče na območju Radovljiške Dežele](#) (avtor Jure Sinobad; Dežela - kulturnozgodovinski oris Radovljiške ravnine; samozaložba 1999).

Radovljica pred gradnjo železnice, 1864
Vir: dLib (olje na platnu Marcus Pernhart)

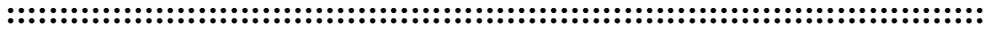

Radovljica z železnico, 1887
Vir: dLib - europeana (avtor: Vladimir Benesch)

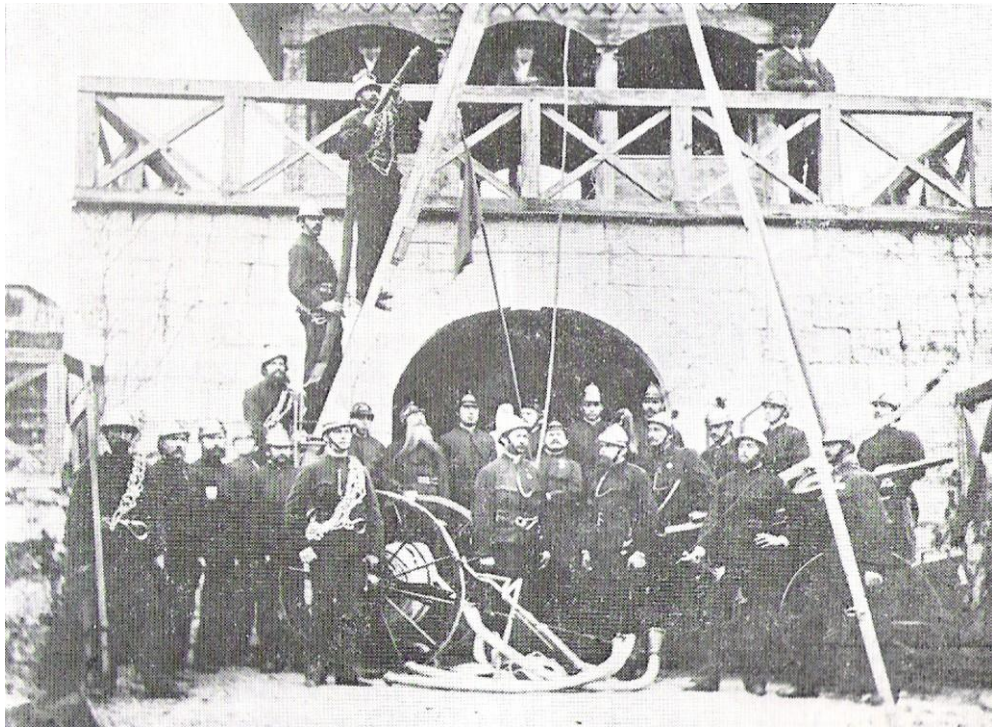
Radovljica, 1901

Vir: arhiv razglednic Zvone Razinger (avtor M. Ruppe)

Zanimivo je, da je grof Thurn le nekaj let pred požarom leta 1835 kupil brizgalno ...

- 1821** **Grof Thurn kupi brizgalno**
- 1883** **Prostovoljno gasilsko društvo Radovljica**
1883; od grofa Thurna kupijo brizgalno iz leta '21
1895; kupijo novo (ročno) snemalno brizgalno
- 1896** **Zgrajen gasilski dom**
1896; gasilska kolesarska četa
1926; kupijo novo motorno brizgalno
1933; kupijo novo sanitetno vozilo (Chevrolet)

PGD Radovljica ob ustanovitni, 1883

Vir: Knjižica »100 let gasilstva v Radovljici« (Izdalo GD Radovljica, 1983)

Op.: Po podatkih bi morala biti na tej fotografiji (verjetno foto Vengar, Radovljica) prva
brizgalna iz leta 1821.

Ročna brizgalna pred Klinarjevo restavracijo, ok. 1900

Vir: 100 let GD Radovljica

Op.: Ta fotografija ni natančno datirana. Na njej pa se vidi ročna snemalna brizgalna, ki so jo kupili leta 1895.

Teksti v drugem delu članka nam nakažejo začetek delovanja GD Radovljica, ki je bila glede na to, da od leta 1835 v mestu ni bilo večjega požara, zelo uspešno. Vmes je bil v novejšem času le še en večji požar v Predtrgu (marca 1920).

.....

DAR hrani tudi prve fotografije Radovljice (prva iz leta 1870; gradnja Rudolfove železnice, avtor Jean Baptiste Reiner) iz časa Avstroogrške. V tem članku smo se odločili le za objavo najbolj znanih slik »stare Radovljice«.

DAR - Digitalni arhiv Radovljica na spletnih straneh Občine Radovljica pripravlja tekste o infrastrukturi, zgodovini, turizmu ... v naši občini. Na kratko o vsem, ki uhaja spominu. Vsi, ki prebirate te članke sta vljudno vabljeni, da članke s svojimi podatki (predvsem slikovnimi) dopolnite.

goran.lavrencak@gmail.com